

92.20
7/8879

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Siyaset Planlama Genel Müdür Yardımcılığı

ÇOK İVEDİ

Sayı : B.06.0.SPGY.0.0-026.21-2009/386206
Konu : Yazılı Soru Önergesi/Ayşe Jale
Ağırbaş

16 Kasım 2009

TBMM BAŞKANLIĞINA

İlgi: Başbakanlığa muhatap 13.08.2009 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02 - 7/8879/14856/32158 sayılı yazıları.

İstanbul Milletvekili Ayşe Jale Ağırbaş'ın Sayın Başbakanımıza yönelttiği ve Sayın Başbakanımızca, kendileri adına eşgüdümünde cevaplanması tensip olunan 7/8879 esas numaralı yazılı soru önergesinin yanıtı ilişikte sunulmaktadır.

Saygılarımla arz ederim.

Ahmet DAVUTOĞLU
Dışişleri Bakanı

Ek: 2 sayfa.

- 1/1 -

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ AYŞE JALE AĞIRBAŞ'IN SAYIN BAŞBAKANIMIZA
YÖNELTİĞİ 7/8879 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİ**

SORULAR

Sincan Uygur Özer Bölgesi'nin başkenti Urumçi'de meydana gelen olaylarda alınan ilk bilgilere göre 156 Uygur Türk'ü kişi ölmüş, 828 ise yaralanmıştır. Olayların devam etmesi, ölü ve yaralı sayısının artması kaygılarını güçlendirmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Uygur Özerk Bölgesine yönelik sergilediği tutum tüm dünya tarafından bilinmektedir. Yaşanan olayın Çin Hükümeti tarafından gerektiği şekilde soruşturulmayacağı ve olayın örtbas edileceği yönünde kamuoyumuzda ve dünyada ciddi kuşkular bulunmaktadır. Bu çerçevede Hükümetimizin, bu türden üzücü olayların bir daha tekrar etmesinin önlemek üzere, olayların ortaya çıkış sebebinin tespit edilerek sorumluların bir an önce cezalandırılması yönünde Çin Hükümeti nezdinde etkili girişimlerde bulunması gerekmektedir.

1. Hükümet, yaşanan olaylarda Çin Halk Cumhuriyeti'ne Uygur Türkleri'nin can ve mal güvenlikleri ile insan haklarının korunması konusundaki hassasiyetini ve taleplerini dile getirmiş midir?
2. Hükümet, Uygur Türklerinin maruz kaldığı insan hakları ihlallerinin önlenmesi hususunda Çin Hükümeti nezdinde ve uluslararası platformlarda ne gibi girişimlerde bulunmuştur?

CEVAP:

Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin başkenti Urumçi'de 5 Temmuz 2009 tarihinde meydana gelen olaylar neticesinde 197 kişi ölmüş, 2000'e yakın kişi yaralanmıştır. ÇHC makamları ölen 197 kişi arasında 150 kişinin Han (Çin) soylu olduğunu açıklamıştır.

Olayların ertesinde Bakanlığımızca 6 Temmuz, 8 Temmuz, 10 Temmuz ve 12 Temmuz tarihlerinde birer basın açıklaması yapılmış, Türkiye'nin, Çin'in toprak bütünlüğüne, egemenliğine ve ülkede yaşayan tüm etnik ve milli grupların barış, huzur, uyum ve refah içinde yaşamalarına önem atfettiği ve Çin'in işlerine karışmak niyetinde olmadığı vurgulanmış, sorumluların en kısa zamanda tespit edilerek adalet önüne çıkarılması beklentimiz dile getirilmiştir.

Sayın Bakanımız, 12 Temmuz 2009 günü ÇHC Dışişleri Bakanı Yang Jiechi ile uzun bir telefon görüşmesi yaparak, bu konudaki hassasiyetimizi vurgulamıştır.

Uluslararası camianın saygın bir üyesi olarak, Birleşmiş Milletler ilkelerine ve bu camianın normlarına uymakla yükümlü olan Türkiye'nin dış politikasının temel taşlarını diğer ülkelerin bağımsızlığına, egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesi ve içişlerine karışılmaması ilkeleri teşkil etmektedir. Türkiye, Çin topraklarının parçası olan Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin durumunu tartışma konusu yapmamakta, Çin'in toprak bütünlüğüne saygı göstermektedir.

Tabiatıyla bu tutumumuz ülkemizin Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde yaşayan soydaşlarımızın kader ve yaşam koşullarıyla yakından ilgilenmediği anlamına gelmemektedir. Türkiye, Uygurları Çin ile arasında bir dostluk köprüsü olarak görmekte ve bu insanların huzur içinde, insani koşullarda yaşamasına büyük önem atfetmektedir.

Çin makamlarına, Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ndeki halkın refah, güvenlik ve mutluluk içinde yaşamasına, yaşam düzeyinin yükseltilmesine verdiğimiz önem vurgulanmakta ve ayrıca Çin makamlarıyla işbirliği halinde, Türkiye'nin bu bölgenin kalkınmasına katkıda bulunmak istediği dile getirilmektedir.

ÇHC Dışişleri Bakanı'nın Özel Temsilcisi Büyükelçi Song Aiguo, ÇHC Dışişleri Bakanı'nın Özel Temsilcisi sıfatıyla, Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ndeki olaylar hakkında görüşmelerde bulunmak üzere Temmuz ayında ülkemizi ziyaret etmiştir. Özel Temsilci Song, ülkemizi ziyareti sırasında TBMM Başkanı Sayın Köksal Toptan, TBMM İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Sayın Zafer Üskül, Sayın Bakanımız ve Sayın Müsteşarımız tarafından kabul edilmiştir. Görüşmeler sırasında Özel Temsilci Song'a Türkiye'nin, Çin'in bağımsızlığına, egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygı gösterdiği, ancak Çin'in, insan haklarının evrenselliği ilkesi ışığında, Uygur Türklerinin kendi vatanlarında, uluslararası insan hakları normları ve standartları dahilinde huzur ve refah içinde yaşamalarını sağlamasını beklediği vurgulanmıştır.

Sayın Üskül'ün Büyükelçi Song ile yaptığı görüşmede dile getirdiği talep üzerine, ÇHC Hükümeti bir TBMM heyetini Çin'e davet etmiştir. TBMM'nin yoğun gündemi nedeniyle sözkonusu ziyaret henüz gerçekleştirilememiştir. Halen Çin tarafı TBMM İnsan Hakları Komisyonu'ndan tarih önerisi beklemektedir.

Ayrıca, ÇHC Hükümeti tarafından, olayların hemen ardından, Bakanlığımıza gönderilen bir Nota'yla bölgeye davet edilen Türk basın mensupları, gerçekleştirdikleri ziyaret sırasında durumu yerinde görme imkanı bulmuşlardır.

Devlet Bakanı Sayın Zafer Çağlayan, 29 Ağustos-1 Eylül 2009 tarihleri arasında ÇHC'ne gerçekleştirdiği ziyaret sırasında Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde temaslarda bulunmuştur. Sayın Çağlayan bir yandan ÇHC'nin toprak bütünlüğüne saygı gösterdiğimizi vurgulamış, diğer yandan Uygurların refah ve huzur içinde yaşamalarına verdiğimiz öneme dikkat çekmiştir.

İKÖ Genel Sekreteri'nin Müslüman azınlıklardan sorumlu danışmanı Büyükelçi Syed Kacim Al Masri başkanlığında bir İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) heyeti 17-22 Ağustos 2009 tarihleri arasında Çin'e bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaret kapsamında İKÖ heyeti Pekin, Urumçi ve Yinchuan'da temas ve incelemelerde bulunmuştur. İKÖ heyetinin ziyaretinin devamı mahiyetinde, İKÖ Genel Sekreteri Sayın Ekmeleddin İhsanoğlu'nun önümüzdeki dönemde Çin'i ziyaret etmesi beklenmektedir.